

jelkož tarov' dylne' a nečesté' 4
co tarov'

Křestán, jelkož tarov' povinen jest bližního
co tarov'

sucho milovati

nein. als solcher

gr.: Křestán, jelkož Křestán
(co Křestán)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zi 8 503 poru.

no

no frípauštíwé, dokláďawé

Ten-to-no musí ... wíady se slowem, čínem
co člověk a slowem jedná owědčuge.

Kampel⁴ Čechoslowan 18/2 156

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

tento - oúen

Tento vztahuje se vždy na bližší osobu nebo
věc, oúen na vzdálenější: u p. Sw. Wáclaw
a Boleslaw byli bratři: oúen byl křesťan,
tento však čítel model pohanských.

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Pravidla čis. pravo pise 1848 24

Text =
ovčno

Těsto i ovčino dicnou stýllivost
spatiovati jest
Couv Las

Jg II 941

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

konta - oren - jiny - jiny

... že v teto [věci] ohem, v one početu, v jine
voda, a v jine remě panně a převaha

Byl jidm 1

Jg II 941

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

služi - distrib

ti - druzi - jini OtcB

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

onenno

V ukřivici hejďelého:

onenno, onano, onono,

jeuer dort, jeue dort, jeues
dort

J. hejďelý Boleslav. 804 214

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUSEUM

ondeno

Aj tutot jest Kristus: autb aj
ondeno

Ben Mar 13

autb Br V 22

79

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

2de - oude

Br

Jg II 940

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na'sledující

"Stuy' buecl zařku jle, sequens, der nachfolgende"
Vg 353 →

na'sledující

"Stuy' následuje, der folgendes folgend, sequens"

na'sledující blyay barokmal jom Com jän 136

Jg II 679

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

gmenovaný // on

Wenn zuweilen dieses Pronomen der ersten Art
einem Substantivo ^[on] zugeordnet wird, so ändert
es seine Bedeutung, und bedeutet so viel, als:
gmenovaný, fraubný, věčný, dočasný ..., z. B.
on Petr wie viel

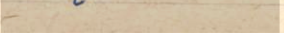
MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Bohls böhm. Grammatik 783 - 202

pravený vystavený
Jg 0

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

(Handwritten text, partially obscured by a tear in the paper)
Vědecký ústav
Moravská zemědělská muzejní společnost
Moravské zemské muzeum
Brno
Kaučuková 10
602 00 Brno
Tel. 522 22 22

on // dotčený, zmenovaný...

Pronomen on cum obliquis prima columnae, geho,
gem. r. solet etiam cum substantivis
constitui, sed tunc habet sensum adjectivorum,
dotčený, zmenovaný, pravý, středý, r. praee-
dictus, praefatus, nominatus &c. ut acholow
geho Pana Pawla ...

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Rosa Čechokéus 1672 271

odrasová adjektiva

Participialních adjektiv se užívá dále k paren-
thetickému určení; odkazuje se na to, že věc
jest čtenáři již známá.

[dobý, před ložený, prány, nízkými frázemi ustavení
a časovými, nadebraný, jmenovaný
předpovědný] se

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Smil. Poloha přív. v kronice panství Bartoš. P. Karlo
1930 38-39

dotčený

Tr. = řečiny na hoře, oberistert, obleszt, oberwähnt,
obmeldet

srdce dotčený "označený, fravený, jmenovaný"

J I 448

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

godskantz

benildet, bemerket 1)

Jg III 188

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hècny

sochu hècny, uafed hècny vorberagt

[bez framene]

Jg III 807

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

we'st wedny'
Sych Thr.

J9 IV 829

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Střední pro školy české, moravské, sč. a slovenské

Častofsanj'

"často jmenovaný, uvědomný, dočasný, der
oft erwähnt, besagte"

Častofsanj' historik. Proch na Dal

Jg I 266

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nadpomenovaný
srdcem pomenovaný vyznamenat D

Jg II 550

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zmluňný

- dotčený, angesetzt, besagt

Wec sribu zmluňná die oben besagte, gemeldete
Sache D

Jg V 715

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

lak napověděny eben erwähnt

Nar

J9 IV 544
v

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

průhlední

— a — přecháza das vorbegehende Hinderniß

Jg III 467 D

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

dobyčny' odraz.

Jg O

jeu v'znam

Stenka dohledu možná
beričerbar

Jg I 453

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

řetouze

ř před rukama poutí, co do místa i času vyšejší,
co tu jest, hotový ... Vg 444

Řetouze s řetěz Har

Jg III 635

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

- Eoli (věz)

nrz 375

„všeobecná platnost fodorův Eoli věz“

„od původu časové kladby“

„ale už v st. přel. v celkové významem
zestručňování a spojování se s relativity
a určitými spojení“

BVČS 192

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

řetělcový mezi řetělcem a — koli

Mezi slovy koli a slovo, s kterým spojeno
jest, mohou se i jiná slova vkládati, n. p.
Kamž by se koli obrátil

Malý křehký rukopis č. 1845 81

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

- koli

Zusammengesetzte Nebenwörter.

Mit der Partikel koli: kdekoli, wo immer,
kamkoli, wohin immer. Doch kann das
koli auch getrennt werden: kam bych
koli šel, wo MORAVSKÉ immer hinginge
ZEMSKÉ

Dobr. Lebez. 1819 MIZED 1/46

- soli

Mezi soli a drubé' z němu uležejícího slove jiné
části věci se mohou vlásti

J9 II 102

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vstane' veby s vyznamem podla. fyzust.

zakm. nebo fisl. + Soli |

veby i veby s adrs. jedno, popr. s pouhým relativem

BV's 325-326

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Soli (P) soli, soli (P) soli, soli (P) soli wie viel nur
immer
soli (P) soli
Ben. V., ~~BM~~
soli (P) soli Ben Br V, Res,
soli (P) soli Br
Kolikoz jich soli se jeho dotkli, uzdraveni jsou Br

J9 II 103-104

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Edoli, Edeloli apod. focken.

bez imperativni castice /

u Tyla beznepi jam v prvotinnem

Gr Tyl 375-6

tendence oddelit vyrazov^{sk} textu typ podkladovych
soudi od jinych souvetnych typi vedla
s ~~zavaznou~~ imperativni castice vecht, at i ve vetech
s newi. fird. nebo zajm.

t. 377

- Eoli

lamoli, Ederoli, jaroli apod.

douhad na jaroli - predce bez autora

Hatt Sowlulaw 79

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Žit. věta

„čeho se sdělení by'če“

v st. ještě uel, ustal se teprve v 16.-17. stol.

čarovalo se v něm spojky co a slovesa dobý čati se,

knouti se

spojky ford se zde ještě neustávalo

Blčs 336

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

co se dotýče

Co se u nás dotýče, nemohu než sám sebou a polesti
čítadlem být

Br
Co se dotýká prouho [bez cit.]

Jg I 451

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

co(z) se dotýče

was, so viel

což

Vel Perst

co

Vel, sued

ZL

507

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

- ① co se kene
- ② co se h'ce
- ③ co se h'la'

- ① Ros, V, Br, Ben v, Har,
- ② D

Jg IV 596

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Co se tře

„arch“

Šaf 103

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

než výjimk.

nesaha' do nejstarších textů

v nejstar. dokladech spíše vztahe odpor.

ležarive fo zápor. věte s jinou, jinak s vypořádáním
vluč. případem — žije do dnes

~~par~~ též - vlast. vztahe výjimečný, a to i fo věte
sladné

BVČS 344

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jiný než

blíží se uedz platnosti vyjimekove (kvedem'
* v'le'ocel'is pripadu)

BVcš 268

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

než

"víc vynata^{se} všem jiným věcem naproti
staví"

než ze Br, Vel [redacted]

ne- než aby Sued [redacted]

ne jináč - než žyg

žádne'mu jinému ne- než jemu Sued

ne- než Br

ZL 509-510

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

než/li/

post verba jiny, jinam, jinde, jinač = kromě, quam

DG 347

jiny'ne- než Tours, Br, ^{ne} jiny' - nežli Har
- a - než aly Kram. Ind. ne - u - nežli Brd

jinač - než Vg

- e - než by Gr

Per ellipsis

ne- než DG, Br, Vg, Klat, Com, V, Záv

aly Br

o - nežli Brd, Cyr

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

J 9 II 722

* nic než
ne*jiný než
ne*jinde než }
nikde než

ne*jinudy než }
nikdy než

ne*jinak než
nikak než.

Zám. Böhm. Sprachlehre

1842 156-157

1846: 145

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

*) může být vypuštěno

kein anderer als

= ne (ging) nes

Burian Lehrb. 1843 336

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

leda(ze), let

l-za

"výrazní farctastická" 4

K. Svoboda, Parataxe a hypotaxe ... 250

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

leda - ale
ne

Že ve leda chatra a zbor, ale sam' sousede'

Br

J9 II 279

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

hča' a kempaciu' štuka vspadaje 'pogrubiti' stin.
DMM

~~1. přelost~~
leda, neda u'čel

modo ut, modo + conj.

nur daß, lediglich daß, nur um

uzt'la' se činem yhradkem u'čel, za stergem se
"co Loua"

leda plác | lada per Br

Vel
Cap
Korn
Chb

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

78 461-462

jen = sestra, Baum, nur, nur eben daß

Dyzi jej, leda jen zeme nedopadl... Har

Jg D 600

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

leda = jen aby, um nur, et tantum, modo

Ami tak fúsné s uimi nezachareji, ale leda
stach gl budoucím, sondern nur um die Zu-
künftigen abzuschreiben. Har.

Jg II 279 MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Raději sním jílto, leda hrdlo a břicho gl
ryto. Rad. zv. 45

†.

leda conj.
= led, významě, aufser, ausgenommen, es sei denn,
nisi

Los, Zač so Ben,

J9 II 279

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{conj.}
leđa = leč, vyjmí'č, außer, ausgenommen, es sei denn,
misi

[inováce' doklady]

leđa by to slo. kos. [?]

Jg II 279
MURAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

leda x bc-

↓
fúřkovec x sfúřka (v proudu řecí se fúřkují tečce s výrazem
2 jehůz rozsalu se nejazy fúřad v kúřce)

↓
"sfúřuje se s ostatním obsahem zájmečích volně", pauza

↓
| ve tví volnost slovedná (blázen lada)

Exh, kovářské leda, NR 12, 28, 219-20

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

leda ones.

4 Jg jen z úst lidovců
dva literat. doklady (Rozvr slovník Pictorius Zákon sv
nejsem výrazně Benedikta (1760)

v stě. sjezda učelová (něco se děje za jedním v'hrad-
fodentulová (něm učelám, s jednou v'hradní
fodentulou)

= jen al
~~jen edy~~

uč. leda se zrodilo někdy v 18. stol.

fodentul pravdě, že se ve významu uč. leda
zauzily významové rysy stě. sjezda leda s přílohou
jen, při čemž leda mělo funkci prostředníka.
Ertl, novověké leda, NR 12, 28, 228-9

leda x lec

"Částice leda se ... liší od partikul lec
frédéršim film, že je zbarvena citově a zřetla,
co vylučuje, vylučuje s mnohem větší důrazem
a vehemencí než foube lec"

Erll, ^{nové} leda, NK 12, 28, 218

leda "vylučuje a vyjímá se jí ve fráfad Šturyšoli, vybrš
fráfad Šturyšoli"
t. 219

MORAVSKÉ
KRAJSKÉ
MUZEUM

lec x beda

Lec je slova zájmeného smyslu (= než); stavba jen po
"přecházení" negaci, jíž platnost není vzhledem k příjedu
ji uvedenému ...; na tedy významu ještě vylučovací. beda
je přecházení smyslu Gladného; stavba stejně často je výslovně
Gladného jako zájmeného a jeho význam je omezení platnosti
negace výrazu, bez ohledu na to, je-li v jádru přecházení
Gladného či zájmeného, na jeden případ, a to Snajni; beda
je tedy citově zbarvené a významově jen s platností ome-
zovací. Smysl větveho celku obsahujícího lec je vždy
a určité Gladný; smysl větveho celku obsahujícího
beda je zpravidla slova zájmeného, ne-li docela.

Erkl., Novoroční Beda, NR 12, 25, 227

leda učel

+ l-ove 'přičině'

učel, na stěry se zhracně soustředuje učiti' nebo
stěry se uapalé spolopuje, třebaže je nicotný
nebo malotřezitěcny' "

= "jeu at" , "jeu aby"

Sladem' l-oveho particija souvisi' snad
s fradem vřmanem vel' typu zbrabi dšli... "

BVČS 304

leda = jen aby, um nur, ut tantum, modo

A to v^ě c^ínili, leda lid uspalí. Pláć

DG 357, Klatt, Com pan, Har, Rad 20,
Chob h, Br

Jg II 279

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

leda = jen, toliko, nur, irgend, tantum, duntaxat, modo

~~Je~~ ne leda chatra a zber^u, ale sami sousede!

Br. na Jud. 19, 22

Jg. II 279

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

lida řad
řad
aly

→ složení spolek (s celistvým významem
výjimkou)

Zaner, Spolek a částice

S PFFB A 12, 135

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

leda vyjímová

obvykle se spojuje s jinými slovy

-li, edzē, edzby foctm. // leda g
aby účel

ledazē stavba samotná, obr. s čoud.

BVČs 338

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

le da zē
le da by
le da kdyz

Používá se le da složením jest z částice: le (= ten, sloven. jen) a da (= aby), tedy spojuje se pravidelně s přechodem činným minulého času

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Plác, Vel |
Spr. leč zē, leč kdyz, leč by
 ↓ ↓
 kom kom

Brus M 99

vyhrocovací spojky

leč, leč že, jedine leč, leom že, toliže že,
mimo to že, jedine' ač ...

číslo 204

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

leč, lečy

auffer, nisi

Toussa WB 331

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

lec - tot^v es sei denn - so

lec ty sám zahyuei, tot uysl aneb duse
zahyue.
kunder.

Často Voigt 152

Jg II 278

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

lecty = jholy, Quasi vero, nisi suod, acsi,
als ob

Jel Camp x Ep

29 II 277

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ne- leč

Nepřáve leč po vyřzení' Com lab
nicht eher als

Jg II 277

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

leč v nadvoř. v francích u Sab.

↓ v souvětích

3 : 2

švih. charakter

také fr. just. odpor

On jave' souč. ve věčném zkušev

Sab. je ofom'ji' v publikace

Nov Sou Sou 116

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

lec výjimě.

asi forsd. britna 14. stol.

palu hojně ve větách real. a real. (lecg)

většinou po větě záporné, ale i 'kladné'
fravidlem forspozice (antefozice asi je cizela klom)

lec jedno,

jedine' + lec
Prone

fordeji lec $\frac{92}{842}$

BV's 342-3

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

výjimková vztah: vylučný, přidání platiný případ

„plati pouze to, co se říká ve větě vedlejší“

ne.

hlav. v. pravidelné předchozí před vedl.

je vždy záporná

obrabuje obvykle slova jinak, jinak, jinak

nejčast. spoj. než + splývá vypádnutí základní
vztah

leč

na leče nemá B. příklad

leč by „splývá“ vypádnutí vylučného případu s frustou
vypádnutí

BVc 338-339

leč (než)

"nemají ničeho leč (než) dvou rukou" gen. zde
chybně stojí u. leč (než) dvě ruce. "

Brus 17 98

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

leč uiz. zabav. vyjimková

uč.

rejm. & vprá'drémí formulky, za uiz. uaplati
obsah vety hlavni (částeji s kondicionalem)
s jinými spojkami se obci. uerpojuje

BVčs 338

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

lec

veta v'herma'

ne-lec ze Br
ne-lic-li Lobe

~~lec + vet.~~ clem Kone
Mudr

ZL 510

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

lež ze listu, außer daß V₂ 341

Hlas

Jg II 277

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

0703

leč vyminovací, vyminučne, vyminčové
něka hlav, zářona' nebo syn, ku zápor.

= nisa (forte)
ist nicht der Fall
außer wenn daß
es sei denn daß
wofür willt
wenn willt etwa
es müßte sein daß

+ ind.

Let Troj, Kou, Br, Hag, Fried

+ opt. (leč by)

Br, Byl, Vel, Let Troj, Vb lit

jedine' leč „přem spon, le' se z siluje“
Kou, Undr, ~~U~~ Mal bil, Cap

leč až } außer bis } Kou - Zyg
ždž } außer wenn } Kou
-li } } Jg

Li 2 475-476

lečby

es sei denn, außer wenn

Plz, Com jan, DG 357, Vz, Jel, Kron Morz, V pol,
Br, Sych Pbr

Itáci na vejcih sedíce (lečby jabová gla, nisi
wina sint), w hede' Cihon Com jan 147

J9 II 277

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

lec' coj = leda, außer, ausgenommen

DG 357, Byl, Har, kam us, 1/2, Jel Pet, klat, Poru, V, Cou jan
²Radny', lec' ty, t. vez ty, Erone te, Erone tebe
vymine' tebe, visi, fracter, extra 1/2 581
jedine' ty ³⁹ib' accepto te

Jg II 277

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vými do jmy - líbí se jim naše pří
památky, obdivují se Praze, jižní

leč zě, Erone zě außer daß Vg 341
"exceptive"

leč by, [z druhé] zě by :

nicímž věřícím povinní nebudou, leč by zase něco
našli, a zě by statkem postoupeným zaplacen
nelo. Har

Jg V 832

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ohne daß ^{vi} ^{1 4}
zu ^{ve}ta vedl. „zmiňovací“

=
ne-li při zápor. větě hlavní
~~ne-li~~ ^{vi} ne bude-li bratr
váš s vami Br

leč při zápor. větě hlav.
nejedl, leč by ne byli Br
kou

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Z. 8 482

es sei denn

= Lečbách (ledobých)

Burian Leerb. H43 334

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jedno (jedine', jedue', jedue, jen)
někde. Bromě
opř. Folies

"odporová" vztaž "

"dost. čisto "

BKS 56u.

oslab. vztaž vyjímky': jedno zě DalC, jedno Hrad, jen zět
Bromě Mast Mus, Hrad, Ant. P. Št. Barel
folies (roj D)

odst. opř.: Bromě
jedno Hrad jedue' Cest. l. jen zět
Troj D lowlab

odst. omz: jedine' Leg. Mar, jedno zět DalL (= Bromě zět
Bromě zět Mast Mus, jedue' zě Cest. l. Dal C)
jedue zět Cest. l. l. K

BKS 57

knouze

uvádí v seznamu

Kampelík

~~Ochodovan~~

1842

153

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Šroubků omez. ^{stare!} → vyjímá.

„Spíše vyjadřuje, co se do základních sdělení
nezačíná“

BVčs 342

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Erone

veľa vytróna'

Erone ži Br, Anth

—u— ac by Pass

Erone Tobs, coš

Br

Erone + vet. - iten

Erone ac + —u—

Br

Pass

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

772 570

kromě, zrom
conj. exceptive: bloß, allein, nur, außer
ke, toliko, praeterquam

Vg 623

-ě

Com lat 131, Br, Flar, Com jau
zrom

DG 357, Flar

Jg II

200

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Šroubí žele
außen daß V₂ 341

Šroum žele Jel, DG 357 Krom žele jest se požehval, i žele
žebra... Jel

79 II 200

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aupfer daß

= krou(ě) [zě] [wadi' o jedi' uel'm
f'eladi']

Russian Lehb. 1843 330

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

außer wamm

= brown(e) lays

Burian Lehb. 1843 330

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

kom že

Citováno u Dobroměls:

nic neodpověděl, kom že pravil,
außer daß er sagte

Auf. Lehrzb. 1809 357
Lehrzb. 1819 273

TORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jeu(om), zříd. jedine
pouze
folie

omez.

v uē.

Obvykle před spojkou v. vedl
bud' zůstávají současti vety řídicí, nebo
se přiklánejí již k vete vedl.

BVČS 338

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

"Jde zde o modifikaci vzhledu
vztlaku ueti vepami"

vyjímek - vztah

leda - lec - nez

uč.

↓
ficoládlo

↓
šviz. frankeder

↓
vypádku výlučného frýjaden

BVCS 345

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zamerovací foťky (?)

Zamerovací; nežli, toliko, jediné;
leda

Kyselá vejnovější! Uhř. čís. 1830 78

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

výjimkové spoje

Wygymacné; brom, bromě, bromě,
zinak, síce, ~~usino~~

Kyselá nejnovější ~~Ulus. č. 1830 78~~

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

außer wenn

= kromě kdybych
leč kdybych (bych)
leđa (kdy) bych
Rurian Leub. 1843 330

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

výjimečné slovy

Ausnahme (exceptivae):

kromě, kromě, mimo, kromě, syce,

jinak

nejedlý Böhmen.

Gram. 1204 300
1209 282

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

~~mimo~~

1830 220

omezující spozky

Einschränkung:

než, toliko, jediné, bda

nejedlý Böhm. Gram. 1804 300

1809 283

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

+ leč

1830 220

Ausgenommen
außer

= kroue (krouě), leč, leda

Brešan Lehb. 1843 330

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

krone) zě }
leda zě } nur daß, außer daß

krone ledyž }
leda ledyž } außer wenn

krone ledyž, leda ledyž, leč ledyž, leda by,
leč by außer wenn

54 Böhm. Sprachl. 1842 156
Zemské 1846 144
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jeuše, jeuouse ouez.

Zhruba stejny stav jako za obroz.

ojed. ale jeuše (= nepřiznad. ale + spojka advenz.
specializovaná na učeb. výuku
odst. tu)

Ston 81

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jeu/om/ze
Pozní

u Spolky jeuzé a jeuzé, řazene' me'ed mesi
fodbiadici' (nafi. u Travnice, Uluwre II, 716-717)
mají jednosnacné povahu soudadici' a ve'et jím
pripojené povahu ve'et hlavně.

BVos

76

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ještě

„ustavená až v nové spis. cestě“

„převládlo jedno, jen a fordeji i pram (bez-22)

hrom „řádké“, folio „opidruoté“

BVos 57

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

penze (penze) odfos u Sab.

celkem zůsta (ale 100% penze 3)

Yg O Dobřehrb. O, Tomičk O, Kovář O
Bartos: varianta fird. penze

odstře omez. (foji v¹ inkom)

"v¹ zřejm¹ spojovací On vlastně j¹ u běžné intervencium

Sab. hlavně v j¹ - e beletrické druhého obd. - On

demokratizace j¹ - a

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Nov Spj Sab 88-9

Jen že
genom že odpor. omez.

v mladší hlavě prose se rychle stihl /
starší význam byl výjimkově omezovací:
= "toliko že" "jedine že"

"plus se rozvinulo jenže v ústou spony odporovací"
až v nové kritice za obrozemí
proměna místo zastarávajícího lec

Jr Jčl 276-278

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

toliko

věta vylučná

— že Byl, Svěd, kom

— aby Háj

Zi 509

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

folie z, listy z

podle jedno z, je z

4. původem vztahu platnost folie také z chronolog.
důvodů předpokládá

BKčs 342

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Sice vyluč.

u Sab.

po věhách imp. charakteru
" důsledně naplnění požadavků vel. imperatorních
významu "

|| nebo

sblížení s bezú^č náležitým j-^{em} veliterákním

Mos Spoj Sab

113-4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Sice - ale ...
nejen - ale

funkce preparátorem
součástí dvojitého spojovacího vzraru, tribus
při fakultetě

Bauer, S. a d. k. l. c.
MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM
SPFFRU A 12, 136

sice - však

Conj. concessive, postponendo

= zajiště, jisté, ačkoliv, zwar, freilich, quidem

sice - však

DG 360, Sych Phr.

sic - & Ros

sice - a však Conj. jam,

sic - ale — u —

sice - ale Us

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Jg IV 8

zwar (freilich) - doch (aber, allein)

sice (sic) - však (ale)

Jurian Rehb. 1843 346

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

sice - však

= zajiště, ačkoli (zwar, freilich) :

ja' sice neví'm, však doufám.

Tomášek Cer. ul. w. 1850 222

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ale přijest. odfor.

5x u Sab.

nejčastěji | sice - ale |

velmi často, | když měně často než se sice 7 ovšem - ale
5x

"složená přiležitostná"

↳ arcit - ale 1x

↳ skutečně - ale 1x

↳ v ruce - ale 1x

Nov Spoj Sab

80-87
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

sice - vrah

Adnot. Věstev pro sice posuere jistě, zajisté, e. j.

jistě - ale Ben V
zajisté - ale Br

Jg IV 87

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vez odpor.

„v stč. odpor. souvětelné poměrně křídla, ale citem
její frekvence vzrostla“ „v ktech z 2. fol. XIV. stol. ...
„církeji“

většinou po větě odpor. - vztah odpor. (neplatí A, vltř B)

Maš 212, Hrad, Otc B, Jec Gas B, Štř Svát, Cest k ucl,
Cest k ab K, Cest Pref, kom Lab

odst. ome2. Hrad, Maš, EOL (X ale Eo Žim), Otc B, Cest k ucl,
Thadls
opid. odst. protikladnosti: Otc B, Rád Zem

BVCs 72-73

než odpor.

a) "Edyž první výsledek odmítáme, protože druhá v pravdě
a skutek jest"

sed
soudem

ne - než Svět, Koum, Miš Černob, Háj

b) "Edyž platnost a skutečnost první výsledek připouštíme, avšak
je jinou, která je v jistých okolnostech protivrátá jest, na
odpor stavíme"

aber, doch, allein

Koum ! Jg, Háj, Svět, Noc

sic - než Koum

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

78 350-351

než, * neže
neželi

adversative

= nebrá, sondern, sed

než

ne- než Ros, Vrat cest, DG, Duch Elh, Žalaušk, Jel Petr, Háj, Br
Com lab,

neželi

ne- neželi Plác, Vrat cest

ne přišlo, neželi se lilo Vrat cest

ne-
Vnež toliko

Bžl

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Jg II 724

než

aber, at, sed, verum

Ud dobu za rukovet' (ucho) ber, než jestli
obojetni' (dvojúsmí) fody bavati unáči, Eudy
relyt's kom.

Touza Wf 485

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nez odpor. omez.

poměrně častá frekvence

"nečitla u ještě jako Ch 1st. k. trich. sabarseny"¹⁴

u byla celkem velmi vzácná

Gr 172-3

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ne — než vofor.

mužeš 204

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mez odpis

dues "jako archaiska"

"predevším omez. odstih odpis. vztahu"

BVos 73

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

než popírací

“řídá se, že za obrozemí už tato platnost
neměla.”

Grigl 275

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

než odpor. omez.

hojně frekventována

nevyskytuje se u Her. a Hal.

ani foveolách arch. a Emiz. zabarvením

Ston. 79

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

než ale
ale než

"Složený foto nelze ... dobrými příklady doložit."

Brus M 112

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

než ale
než však odpor...

ne opědinele 1

byl uvažová než ale jen ve svých frontových
ze zač. ^{všech} 30. let

Gr 273-4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

než, nežli = ale, aber, doch, allein, sed, verum

sic - než ^{Los}

~~než~~

ž - než

Br, Com lab, Com jan, koc hrot fialu.

Jg II 721

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

sice - než
Kom

však odpor

„Edyž v'zrob' f'rovni' za f'rovni' a platny' f'riponst'ime
a spolu jemu něco naproti stavime, což teč' za
skutek a pravdu struzujeme, omezujice f'ine m'istneji
f'rovni' v'zrob'“

verum (je)doch, indessen, aber

Uirob, Kou, Br, Har, Vel, Mar, R'zde,

ne sic, v'as' tak' ne Kou

Zil 557

však v fortavení fortáblevich u Sab.

prípady jsou omezeny na období první
velikosti v odlišném protikladně
| omezení na jazyk historické pródy

Nov Spoj Sab 84 - 5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

však // ale u Sab.

však je frekventovanější ~~—~~ v j-e publicistice
než v j-e beletrii
nejví v 1. obd. než v 2.

Nov Souv Souv 114

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Wak

mes lože v navazovací' velforovací'
funkci

BVos 17

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Boud pive uveďtei Artelady

však odpor.

„Ve shodě s dnešním j-^vem se ho užívalo častěji
po ukončení pauze, nežli jako skutečné spoj-
souvětí. U nás také většinou už postavení fr-
bloune. Rozdíl proti dnešní čítně byl však v tom,
že toto postavení u nás za obrozemí ještě zcela
ustálené.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Grepl, Spoj. výraz nač ale..., 247

však v uadr. útvare u Sabiny

foetálne' postavení je vafroto ojed.

Nov Souš Souš 113

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vak v nadst. útvarech u Sab.

vyšší frekvence než v soust. 1
2x 1x

v naprosté většině případů období omezení
vůle ve vztahu protikladně

Nov Souv Souv 111-2

bez v přípust. odpor. zpravidla se nespojuje se sice
obč. s výrazem vel. charakteru s významem ovšem
souhlasu a pod. uvážlivosti

pozoraci vztah vůle, jen při 113
faktické obč. 113

Soudnice' spjz pro pufust. vrtak

vrtak Br, avrtak Br

78
272 487

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

však v afodoxi

pravka příslovce s významem blízkým >frice>
>fristo>

bylo v přírodn. souvetí častější avšak, ale však!
šve! měly již jasně rozvinutou platnost spojenou

ac - však se blížilo dvojité spojce

BVčs 349

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

váše při tom měv-še'

frěskovej na tom, což maš; váše při tom hledej lepšího!

Pis.

Lepari 287

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

však

+ nicméně, vždy předce, s tím se všim
nihilominus nichts desto weniger
dennoch
denemungesachtet

nicméně však uar Bzdě

však vždy předce Bz

vždy však předce Žer

však s tím se všim Bz

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

28 557

lec odpočívání

zaujala jako spojka vylučovací (lec - leč)
během 1/2 19. stol. se omezuje její užití jako
spojky v přírodě

Pr Jčl 234 MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

lec odpor. omez.

bežná za obroz.

nežila už vůbec v platnosti vylicovací
zákonná v platnosti zjednolivé (okružná funkce)
Instrukce

odpor. lec se ustálila teprve za obrození

u žla zpočátku ~~byl~~ "velmi častá"

později ustup - snižování

většinou po ulouč. pauze jako spořádaná návazost

Gr 275

MORAVSKÉ
ZEJSKÉ
MUZEUM

leč odpor. u Sab.

(ale 100 : leč 4) frekventovanější v součetech intonac-
ní (neucelených)
až ve 40. l., vstupuje až se konci Sabinou tvori
zpočátku odstru výměn, 2x

pak i omez. i popírání, frekv. odpor.
2x 2x

šice - leč 1x
ovněm - leč 1x

On mužiní

omezání leč v publicistice Sab-ově na obd. první

nov Spoj Sab 87-88

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

lec odfor

Tyl ji postupně omezuje, Příklad na
nahrázení lec > ale v Sebr. spisech 1844

Prepl, K i-ovi ystavbe..., 138.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

leč odpor.

ve spš. je novum

obvz. intenzivně je neuvádějí

ještě to vyláda' konservativismem a tradicionalismem
j-ové teorie

podle listových materiálů v ÚJC v 1/2 19. stol.

oped. ■

pozadí čarkeji, ale jako individual. vyjadřování
(Mach, Čelak)

Rolem fol. 40. let u různých autorů
pak se šíří hlavně v nadvoet. vztahu

Str. n 80 - 81

lec (často leč)
= ale

~~Marka od vojny~~

Marka "od vojny" ^{v kápi} ~~od vojny~~ vzoru ^{frakjal} "4"

Flajšhaus, Hlas Prahy, 190

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

lec odpor.

ve srovnání s nes jen zřídka
nemí k tomu vůbec došlo v beletrizované
žurnalistice

kdemž vylučně ne funkce navazovací
Souc. pauze // op.d. uvnitř soustěti

Ston 79

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

však v závetích fo vetáckh frj poušívny'ch "
"fidceji fo vetáckh foclanivovacich"

tanen

so - doch

so - eben

so - dennoch

so sehr

in der That

ac^v - však kom

by^v - však kom, štít

jaržholi - však štít

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

kefky - však by šved

Z. E. 557

a však doch, aber, jedoch

A však jsme zachováni Gli. Har.

Jg I 2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aviak

„pravidelné ma' funkci odporovaci' spojky a jej
zvlášť sa ho užívalo jeno citovne' partikulie
nieko v apodoksi prepustkového samoti'“

„omezovací' vzťah se solumen oddelenem prepustkového
,ale fice', ,ale fice'“

[hojne' dohlady]

BVCS 70

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

avšak

„frípoiti' platnost froni' vety, frí tam vsak i
platnost drube' stvrye

und doch, und dennoch, aber doch,
doch aber
abbauen, at (vero), sed famen

Kom, Br, Vel, '

Zil 560

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aviak

je přechodným nebo v afodori připustil korekci souměří

Stř. Baril

ac ne - avsak Stř. Baril

B Vís 71

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

avšak u Sab.

frekvence umolova'sobně nižší než frekvence
základ. spoj. ale a umolem nižší než

frekvence však |

vždyť řady (ale 100 - však 26 - avšak 5)

hlavně "v somečtích intonačně neucelených"

"fouze spirova"

MORAVSKÉ J.-e. Labrnove - a z

ZEMSKÉ v 46. letech - na konci jeho

MUZEUM

tvorily ustupující

většinou odlišně označ.

furfur. odfor. i sice - avšak ojed. |

oed. protiklad

"specifikace ne spojené vlastním somečtím intonačně
neuceleným" u Sab.
nov Spoj Sab 85-87

ovčák v nadvět. útv. u Sab.

větvi nejfrekventovanější spoje fo ale - vsak

nejčastěji omez.

formě často frekv. odpor.

sice ⊕, ovšem opěd.

v nadvět. útvarech mnohem frekventovanější než (3x)
v souvětí

spoje vlastni' ~~útv.~~ nadvět. útvarem

Nov Souv Souv MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

odpor. spojky

„Hodně měl spis. jaz. mužů povahu, ušlech-
těto spojky navzájem stylisticky odlišnými,
styl. diferenciací teprve ve 40. letech

Jihl 264

odumřání: an, anobč, alebo, alebo;
ježto, an zatím, es zatím

f - 265

spojky "frühersteiliche odforovací" 14

meritum, předce

sice - ale
wah

nichdeň wah
ale

Ha H. Grov 1856

MORAVSKÉ
LEMSKÉ
MUZEUM

adversativae

neř

ale

pak. autem

áčoli, ac, áčoliw, áčoliwě

wšak

awšak

lycht, lyčst, byt, byčst

MORAVSKÉ

GENÉRALNÍ

MUZEUM

lycht, lyčst, byt, byčst etiam, licet

wšak, wšak wždy, wždy wšak, wždy ale tamem

ryc, rycce alias

gincel, gincelce, gincelc

Rosa Čechocwost 1672 248

adversativa

neā, at', ale

pak autem

wāk

awāk

gīuāk, gīuāčē, gīuāč' alias

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Dočelal Gramm 130

+ ačkolī, ač, ačkolīw, ačkolīwēk
bychā, byty, byt'... byt' bēlas

wāk, wāk wady // wady wāk, wady ale
wāc, wāc

} Rosa
Čechovčerst
1672 247

alevšak
alešou
alesnad

deba z fu foiaťové' foštavení ale
alevšak Břet

Břet M 64

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vřak

"V. ste. ... převažuje ve fukce: citové částice
s významem blízkosti nč. 'vřak', 'vřak přec'
'v tomto vřiti' zije vřak dosud"

BVos 67

"Kruke' st. vřiti' vřak ... převažuje nč. přece -
"jde zde tedy o fukce převažuje nebo aspoň převažuje"
"např. převažuje." "Hammels st. na začátku."

68

však dřev. cit.

DalL, DalC, Hrad, Ev Zim (roune)

BVčS 110

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

však

"Sdělí výrokem utvářejícím vety naproti stavbě,
které jsou důvodněv odražením a vypracování
v sobě drží, a které s plným jazykem: přímé držením
vyloupené"

nempe ja, doch^(wohl) ja, denn wohl, nicht wahr

2. - však

Br, Kom, Svěd |

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

3. - však

Svěd, Br, Kom,

Z. 558-9

vaz

částice - uvozuje citově zbarvenou vodu,
"látkou" je v rozporu s nejistou skuteč-
ností
odpor. sféra - citově neutrální (Euzim)
fruktóza

Pramen sféry a částice, SPFFRBH A 12,

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ale na první pohled
vsak v funkční pozici

Hallay Bus, 265 n.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

však "odpor vyznam s odstavem omerovacku az
figurstvym"

Legát, Alex V, Dall, Dal C, Hrad, Evžim,
Štitsach, Haj

BVCS 69

"musíme vypoř ve spojení připustit už pro
starou částinu"

MOŘAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

"Zdá se mi dokonce, že ve Hrad. pravidla' spojone'
užiti více než v době pozdější."

však

"y-e stě. nebylo spojovně 'uziti' však ustáleno a
šlo mnohem řádně než jeho ostatní funkce."

"definitivně ustálené však ve funkci odpor. spoj.
spadá až do doby nč. a probíhalo souběžně se
zároveň jeho-že významu blízkému nč. 'spice'..."

BVčs 67

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vřab - li Koc

vřab jestližeť Koum

vřab tak, aby Koum, us

tak vřab, že

Zf

558

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

však u Sab.

asi $\frac{1}{4}$ frekvence spojů ale
v druhé obd. "předtím frekvencí folies"
"hlavní fundci" je vyjadřován odstředivou
probu charakter však: uvolnění místa
! pro zadržování dnů člen korelativní dvojice

Spoj
uor Sab 82-3 MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

však omez.

součetné u Tyla řídře'
zjevidla fítlonue' fořaven'

X stersí' obd. obroz. i ředdy na začátku věty
fo pauze

v omezení může se udržuje do konce 30. let
přes vstupuje v popauzové pozici, neboť konturovala
citové částice

Jr Tyl 270-271

však fortavemí

„Průhlonné fortavemí však můžeme tedy sledovat
v průběhu celé historie. Bylo však musíme říci,
že fortavemí fortavemí. Průhlonné fortavemí
fortavemí fortavemí však je výsledkem vývoje no; ;
za oboremi stavalo často na začátku věty. V době
starší úplně pravidelné fortavemí fortavemí, a to i tam,
sde však nalylo funkce fortavemí.“

BVčs 68

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ale, vřak - fortanemí

Alle und wřak werden richtig zu Anfang
der Konstruktion gesetzt; doch kann
wřak auch zuweilen einem Worte nach-
gesetzt werden.

Touša über die Veränderungen 1805
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM 45

avšak, však adverz. omez.

↓
zriedka

↓
frekvenciovanejšie než v j-e súčas.

• však často ve funkcii navazovaci na funkcii inštie v vete - pod. v obraz.

často však + príklona (najč. však se si.)

„proces zaradení výrazu však do systému srovnávacích spojek vešl první dohledání ani v 60. l.“
„chápaní akorát zčásti jako adverbium“

Ston 76-78

ale však

u Sab.

utřinou (x Grepl v obroz. vřimou u Palackého)

však ale

v obroz. obzřelých - u Sab. oped.

nelha je uem systémovžku

Uas Spoj Sab 85

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ale vsak

= /avsak "avsak dursznejši"

verum tamen, verum enim vero

aber doch, doch aber, jedoch aber

aber in der That, aber dennoch, inderß, doch nicht
sondern

Br, Vel, Háj (3x), St Skl

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Zi 561

ale vrah omz.

opd. doulad u Falackeho

Pril 270

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

alešar 51

|| ale vob 32

v Tat. knize Saf

Toč Saf 139 a.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ale var

// ale var

Šaf kura

alebrs

Tob ŠK 82

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ale vřaz // alevřaz

arch. "

Saf

Toř SK 22

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ale však odfor.

Bartoš 128

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aleviak (2)

"muochem xidi. 'uez avsak"

"pi olazha, ... veljo-li to jen zev'lemi" (obdobne 'uo.
ale piece).

"komponent viak dodaval sfojce aleviak omizovaci
v'znam s odobnem f'rajst."

"i za obrozem!" "ale pan brez zam'ka"

Alx V, Alx L, Otc B, St'f. Saz, Cest' kul,
Haj, k'it'ka, Dobr (O) + k'it' nava zovaci

BVos 71

ale však

... učíte mi, což se vám za dobré a spravedlivé
vidí; ale však jistotně vězte, že Bůh nevinou
na sebe uvedete.

Br. Jer. 26, 14

Jg I 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ale vrah

oveli aher, abur doch, attamen

Tousa WB 1079

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

veľa pripravová - ale vdal

Z. 561

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ale „velmi cizí“ „5 funkci' uvažovací“
„velmi odlišnou omešovací“

Otc B, Dal

BVos 65

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ale

Vrána švába, vlastovice šveholi, vrabec šviřinda' neb
corliřa; ale (caeterum) japonskích výslovná slova
formovati zýřa. Com. jan. 167

J9 I 10

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ale v afodoxi

ac - ale

↓
" čitá lze nezářdouchi děj Compuzovat "

u
něž ualyvaly smykle fochu. frifusth.

BVcs 349

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ale

klade se nazvíce v náhledu (apodosi), a znamená
"a) bližší učení neb obmezení nějaké věci, aber,
allein."

Jg I 10

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ač - ale
(ne)

jestliže (ne) - ale

-li (ne) - ale

pakli (by) - ale

nechceš li ho jísti, ale dostuj maličko
Jad. rkp.

Jg I 10 MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

le v afodozi fo vetačch frůpust.

so, so doch, democh

ač^v - ale Solf, Treff

byť^v - ale Br [redacted]

ale v afodozi fo vetačch fočlunů.

- li - ale Vel [redacted]

gerliže ve - ale Br, Jg

Ziř 549

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ale

„V odřevovacích spojeních s odřevkem fraktuladnosti
je dosti silně souhrnovala spojka a, při odřevku
omez. jeste více avšak, však (zejm. v nejvlastnějším
typu s odřevkem fraktuladnosti). Poměrně nejvýšejší
postavení měla až do vzniku spojky neboť při
vstupu oparovatelů ...

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BVčS 64

ale odpor.

převažuje v odstavku omezení
velmi často stavba uholi na začátku,
rychle rovněž u

jesti částí ale návaznosti
forději u této obdobě pokračování, ale u

Gr. 267-8

Chudi' lidé: součet ale 32x na začátku
7x u prostřed
návaznosti ale 98 na zač.
18 střed.

t. 269

ovšem

a) Když se vlastnost a činnost podmetu z plna, v plné
míře přivlastňuje a žádá část se nevynímá. Opak
jest díl, v díle "

dal, štít

b) "Když výrobu vynecháme přisvědčujeme"

Br, Koum, Flav

c) "Když na věci, která jinou jde, obzvláštní vahu
klademe"

= obzvláštní, předobitím, nepříce, nescili, mnohem
více, mnohem méně

Koum, štít, Cap, Koum, Br

Zi. č. 585-6

230
1

ovšem // zájiste' smílen

„stare na tom mste' uživali toho sava zájiste'“ /
deformace:

Ponevadz' sveto' věci dává' ovšem (aneb nadto)
“ v mensek se neopusti.”

Blahoslav 119

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ovšem = zajisté, vpravdě, ano tak, same, zvidem, utique,
ja wohl, zwar wohl, allerdings, freilich Vg 971

Patri^{ty} měli na frišnou pomstu, ovšem se Eu pravěmu
pozdni' probuditi uatne. Har.

Jg II 1025

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ovšem = určitě, arci, gschweige denn, vcel
weniger, oder wohl gar, desto mehr, nemam

~~12~~

Však jich zářem nemůže odsouditi, ovšem
potupiti. Br. Řím. 7 Sumar.

Tak aby bližním ničím neškodili, ovšem
vzájemně jich nebyvali. Br. na Joz. 20, 6.

Ja II 1025

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ovšem - a nicméně
méně - dě

musí smotivati se ovšem z neštěstí přátel svých
a nicméně jim štěstí záviděti V. Pís.

Lipář 287

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ovšem — pak
tak

μέν-δε'

u V. Pišeckého

Lepší 287

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jeu || jedné ||

"sedláci pak mistři na horavě křepají jednou"

"ale to jest obtusum et rude ac
plane agreste loquendi genus"

Blah 135

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jenom adv. = jen, jedine, jedine, einzig, allein,
bloß, nur, tantum

Jg I 601

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Jan = toliko, jedno, jednom, jedné
nur, einzig, nichts mehr, allein, lediglich

Jg I 600

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jeu(om)

„odforovací vztah předcházející ve výjimečnosti“
„sawisi“ také užee s omrzovacími jeui „...“, že je
od učes nilee odtrhnut“

Jauer, Josef a ~~Marie~~ ^{Fryšava} / SPFFBU A 10,
762, 32

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jen aby, jedue' ab, um nur, nur daß. DG. 356

rozšířali těchto Galádské, jen ab rozšířovali pomězi
sue'. Br. Amos 9, 13

Jg I 600

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aby jen

Ja I J

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jen(om)že

l-va

"paratactice" pojati "

K. Svoboda, Parataxe a hypotaxe ... , 250

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jedine' (z)

= folio, jedine', než folio, jen folio, jedno, per
solum, solummodo, tantum
nur, alsobald, sobald nur

Aesop, Alchym, Br, Ueber, Zar, Rad wir, Lom,
kopf

jedine' folio, zē ^{Hes}

Jestě zpráva jako člověka ušla jedine' folio,
zē nemluví. Ha

Jg I 586

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jedno

= jedno, jedné, jen
nur, einzig, nichts mehr

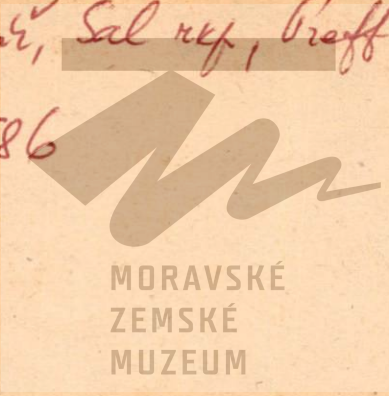
+ není dvo
= netoliko V₂

[vyjímání význam]

dal, Rad zvr, Sal ref, Greff aj.

Rad,

J I 586

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jedno jedine, jedné, jedné, jen)

umerovací adverbá

BKčs 56

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jedno, ^{zř.} jedine ' ~~zř.~~ ^{omez.} (jedne, jedne'; oped. jedine')

adv. → vyjíměva spojka

jeu B. nezachytit

často se spojou vedl. věty (příř. s relativem)

stara' před ni, zř., i za ni ||

po ^{ve} vebe zaporne ' vyjíměva ' vznam, tes ' vyjíměva ' v lucně ' spojka
dělá se s veim od vebe plati osti jedno

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Blös 339-340

Jedno, řídící Ernst, ojed. toli-
to

"výjimka z obecní platnosti družby, pozemk.

podmínka, za niž se ~~starova~~ výjimka

určuje"

Jedno (Ernst)

Hrad, Cest Mil (muži), Jedno Baw.

pro nic, jiak to první větě - zájmové vyjednávání
družba větě vylučující frápad

jiak to nic nečiní, Jedno velikých frásov
chovají a Ernst Cest mil

BVČS 56

jedno
jedinec' ustunule' nov. neutra Tk Nv II 186-7, 188

jen < jedu < jedno

jedne " pestince & voraču zde nenatežitelu "

jedne' asi < jedinec'
nebo jho vlivem BHE Kusov 353n.

jedinec' podle dobrě

BVais 58

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Jedno ač
misi

Bz

Jg I

586

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ni si vyjím. - podm.

frékl. dvovalentný jedno ac, jedno-li
i frí antefozici vdl. veť ■

také jedno samotné, jedno ka frí řidici veťe
uziti' unete', receme' " v jazyce uera řotvilo " sladné

" Gebauer SL I, 616 " řelozeni' unete' "

domácím vývozem jedno = ni si, ac ve větě postponované
a po větě záporné

udrželi se jedině dale, sporadicky i za obroz.

pak zanělo, na jeho místo leđa (v stě. výjimkoví
význam unete') a uez (výlučnost)

Blas 340-341

Jedno aby účel

" účel, na který se výlučně soustředí
úsilí anebo stavím se uopaš společnosti,
trebaže je určitý nebo málo užitečný"
vztah doprovází obdobným omezením

BVČis 303

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

1. října - Býhoř -
Jiřina -
Klášter -
18. 10. 1890

jeu toli'ro

Od detiustri' svého jeu toli'ro cini'to, coš
jest zleho. Pr. Jer. 32, 30.

J9 I 600

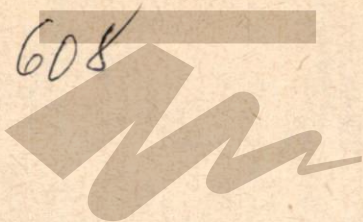
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jeu toli'co

Bibl

jedue'toli'co DQ 361

J9 IV 608

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jen(om), pouze, toliko, leda

omezovaci castice

"vzvedaji, ze z ocedovaneho obvodu produkti
nebo jeni se realizuji pouze ten, který se
vztyka"

jen(om), pouze, toliko → sfojova' flabur' odfor.

v saviadi souvets' v nemz se ne drube' ve te
"vzima' zohicne' flabur' frou' ve by nepal'
fupad"

leda → vzjimova' sfoje

tec

Bauer, Gofy a castice, SPFFB4, A72,
135

jenom

nem' v stč. doložena

BVčs 56

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

tolido

nisi

Phil. I

"nisi, stari rekali, stare nedy i ysladali, a ne
velmi zle jedine."

"nisi nam vlastne tolido, ale jine slovo latinske
significat tolido, tolis tantum, nez vlastne ad
verbum to slovo nisi meloby na umobeh
mestech byt ysladali jedine lec, Sghy se vad
phran' nesetrilo a odoby neci, shrazyb toho vkladu
nevšudy strpeti mohla."

Blah 142-3

folio v^zu. omez.
p^ofi. odpor.!

„až v době pozdější“

BVčs 341-342

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jen toliko
= toliko, nur allein Bibl

nejen toliko =

netoliko, nicht nur allein Ros

jedne' toliko -> jen toliko DG 361

Jg IV 608

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

foliko = jen(om), nur, bloß, lediglich, nur allein

foliko aly

Lodi' z daleka se oholo na's vesla, foliko aly, jak umolo
na's jist, poznavti mohla. Har.

foliko zē

Agripa brat va's bude Va'nem vsach hejbnam, foliko zē
di'mane' varimni pány slouti budou nur daß, außer daß

Flav
Byl, krat

Jg IV 608

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

folie aly
Har

folie ze

Flav, Byl, Vz, Wat cert

Jg IV 608

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

toliko že

„exceptive“

Jakové acorum má listi podobné Losatici,
Toliko že delší a užší jsou. Byl

Jg V 832

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

fráto - než aby

4 mohli bychom udělat o věte "věcne"
veselosti ?

Swob Souw - 95-

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

došti - veš aly
Rožm. B '16

velini - veš aly
Hylls '20

velice - veš aly
Hylls '20

Soob Saw - 95

7
Hrdle' f'pad 7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Julis - ve z ab

Rozm. - Y 717

Rozm. - P 719

Judy 731

s klad.
srem

kuze - ve z ab

Rozm. - H 717

Soob Soov 94

X "hidrejsi" se srem zapor.

Rozm. - L 722

Judy 729

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

X Julis - ab
Judy 731

jen jednov!

t. 95

než abych // abych

steht im Deutschen nach einer Eigenschaft der
Partikel als daß oder daß mit der verbindenden
den Art, so setzt der Böhme než abych,
alys zc., oder auch bloß abych, alys...

ou gest fyliš dobrým čísta nem, než aby

nebyl čísta nem

neby tak ^{frant} aby to neměděl

Burian Lehb. 1843 373

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

① filis^v - ab učitelové přirovn.
② -u - uče ab

② je mnohem častější

zřetelně zřetelnější

Stron 165-6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

fruliš
komp.

— aby // nez aby

“ také čarsto “

“

Andeš 254

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

früher - by

Jest früher ctuorť, by veľký brat Panem

D

Jg I 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

než aby

chybně fršlš - než aby

m. fršlš - aby

Brus M 112

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

než aby

V souvětíh typu Je třeba mlad, (než) ab tomu mohl
rozumět nelze užívání spojky než odmítat. Velví po
to tyto důvody:

1. Tato souvětí chápeme spíše jako priručovací než jako účiňková.
2. K užívání záporné spojky než vede to, že smysl vedlejší věty je vlastně záporný.
3. Složitější souvětí tohoto typu mají často výnamové užívání ..., a proto slyšíme nevhodná; užívání spojky než dopomáhá jim k jednoznačnosti a jarnosti.
4. Tato souvětí mají osobitnou vstavbu výnamovou. "Příklad subjektivní - specifická podoba zvuková - obvyč. v pojmeních franzisk - než doplňuje chybějící složen zvukovou.

Janou - vedlejší věty účiňkové
se spojují než aby
priručovací
M 37, 251, 21-22

tak aby (ne)

Jg I 5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Takový - aby

Taková jest podrytci povaha i poudes, aby i po
napomenuti' a trestani' se zleho v horši' ubíhali.

Bz, ~~Br~~

Kap post, Bz

Jg I 4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ohne daß
ohne zu wänē. (souděnie')

lat. ut non, quin, qui non = aby ne
vita klavni' fwa' zaporna' by ne

It sūiti sūe' niēdy na ni nezpomenul,
aby ne vzdechl a ne zaflačal Vel

uudr, Vel,

by ne uudr

ZL 482

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Wciukove' veby - vedutecim udruej - (za'douci
(ne)

nejcastej po veke zaporne nebo po zrcinice obazce ^{suplen} (zaporne)

nejvise prvij soudronal G. // aby, Stene' ferdiji
vplacite G

po veke Gladue' - blizke' vitam u'delovju - uz v ste.

zpravidla aj

ke' at by

BKčs 281

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aby věined
aj dčie nety pou zaporné Guin, Guin non
daß nicht, ohne daß, ohne daß

ne-tak - aby ne-
ne-D - aby ne-
Vel, Kudr, Zyg, Haj

by věta hlavni jest takaci aneb formy tvrdici, avšak
... slyšela zaporné

aby ne- může-liž kdo choditi po ulici, aby usly
jeho se neoprávně ? Rr

Rydz,

by ne- Rr

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

setva tak - aby ne-

Kom

tak ne- - aby ne-
Kom

cy věta hlav. zaporní (nebo zápor. slyšela), věta vedl. tvrdici!
ut, Guin daß, tod daß
% tak - aby Vel, Kom - by set troj ten - aby Koe 464-5
ZEE

aby

s vedlejšími ^Vponětím, a sic consecutive, spojuje
stínek s ^Vfráziem, důvod s následkem
= že, žeby, daB, ut

nejsemť ^Vhoden, als ^Vvšel ^Vfoel ^Vstřechu ^Vuon.

Bz, Proch, D, U₂

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

taž - aby

Tak chatrou živnost provodil, aby zjevný ^ubrisk

gl (t. že gl) Kou. spr. 46

D, Br,

Jg I 4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

~~taž aby~~
Br

taž aby Br

Alle plus quam Scythica barbaries,
taž aby takovi lidé ani Bohu ani
světu se nehodili

(pro: taž že se ... nehodí. Proch)

Br na Num 35, 1

tak - aby

Nic se tak tenze upřítí nemůže, ab toto
lidi' při slunci spatřiti nemohli. V.

Jg IV 543

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

the V. M. M.
the V. M. M.

aby poped. by
ne ve hloh uerovzich

...
Kubade... tal uavony; by vyplil se

Stou 165

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čas. až

"Spojce až dáváme přednost, protože-li
ji časově ustáhně odstup úřadový nebo
velmi ustáhně časově úřadový vztah, přiča-
zející slovo v souvislosti význam až =
"až" u nás

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Bauer, Čas. slov. v rus. a čer.

SJ 5, 11, 334

sluč. až

„ve svých sluchových a fotografických, a nakonec“
dodnes se drží“

„tři funkce: sluch. a nakonec“
čas. „dodnes ve“
učitelství „stare“

stř. doklady: Alex V, Dall, Brad, Št. Běl, Baw,
Cest. Ref; uvaž. Oč. B, Koučab

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BVčs 34

az, dokud ne'
vedle vztahu časového prouka' silne i vztahu
k'ed'akoj' v' form. 14. - 15. stol.

BVčs 235

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

až seguenti i (až i) daß sogar, at etiam
stufen velikosti a velike obolucnosti ?

až i Br, V, Lom pých, 2 april, Eus, Har cest,

tak - až i DG 354,

Jg I 54

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

až(e)

adeo ut, bis, so daß, bis in dem Grade daß
" u'činek vešy hlavni ce za cil a vrch
stavu, až kam děj hlavni dospěl "

fak - až Pass, Häj, až Bart, Svěd, Häj
Svěd

fak, až Häj

fakovi' - až Häj

fak - až by 79

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

22 464

Až učiňové

v mnoha dohledech ma' významové & větě důsledkové
než se skutečné větě učiňové

v dalším vývoji ... větě s až se specializovaly postupně
na vyjádření učiňku topografického z velké měry ději
nebo vlastností "

ne v. říd. obzřeli od ad ad tal, tol ad nebo ad.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ad
1 měřdy až // že

BVCS 274

az
" stupen' velikosti a velikosti odolivosti znamená "
- takže, so sehr, daß, bis, so usque, ut, usque ad,
ita ut

Let 1707, DG 354, Toms, Prov D, Br, Dal, D, Cam
tak - až V, Kousk, Byl, Prov D, Háj, Háj,
tak až Háj,

Jg I 54

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ar učitelov

ar, příslouška, zastupuje sež spogku ře :
lehl sem se, ar se bránu ; tak se rozlučoval,
ar : plakal

nos. i Dobr.

Hanka Grammatika 1831 235

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

so - bi

= tak - az

Burian Lehob. 1843 340

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ai̇ = tak žē

ai̇ = tak žē (so sebou daf):

obraz ctili, ai̇ mu obětováli

ai̇ i = (daf rogar): tak se rozhodoval, ai̇ i plakal

Tomášek Čes. učeb. 1850. 218

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

① foliá - 2e,
62

① us, Nid. list

② Dal e,

Jg IV 608

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

folik - aš

Folik Kochan na Jaromira soči, aš - šara švez
bratru vylupiti oči. dal c 36

folik - ze

us, Vid. list. 1816

Jg IV 608

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MÚZEUM

až

,so dafs' ,ita ut'

"Te je horro, ažby mohl oudlit"

Touša WB 22

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

az̄ = z̄e

Tu jest kordo, azly uohl oudlle⁴ Toms

Jg I 55

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

až + čoud.

frísabuzi ducim' uniu

fo zářom ve v. níd, Ede je duc obz Ede' abz
ve vetačch vpadřiptičch zádou' u'ciueč (obz tade'
opřd. o u'ciueč jen wstěněm, nure a tuelm abz)

u'ciueč z uelle' intenzit' dři nebo uelle' uny
vlastnost' 7

BVčs 274

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

až = ažly, donec, bis

ažly novota Man, Ras ržp, Brl, Flar

až D

tak dlouho - ažly Vg 260

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Folik, by

Judy 731

[neuvadí se správně typ well.
vety - u'ímrovj]

Soob souw 92

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

tak - jakž, t. se, so daž

Aspis slove ha'dek jeden, ten jest tak
velmi nezbeden, jakž u'vá - jedu'el
Sužel. St. skl. 2, 162

Jg I 562

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Wielkoni' vety

S jesto - per dowlady fordepi' (Cestkalk, Hynkopi)

S jeuz - vstaz. vety ~~publastone~~'s yznamen

Wielkoni'
tento typ zije dodnes, 'Evoluciji' um vety s af

DVCS 280

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

účinové věty

„účinnosti“ — „účinnem se blíže určuje některý
člen věty řídicí“

„následuje“ — „účinně, jemuž je vyvolán celkem
dějem, jak je vyjádřen ve větě řídicí“

K. F. Svoboda, O tvor. **MORAVSKÉ** **ZEMSKÉ** **MÚZEUM** **funkčních a účinných,**
NR 37, 24, 7-11

věh učiňrove'

Věh učiňrove' aueb souředue' (enumerationes
"consecutivae) dělá v sobě činnost, kterou
větš hlavni' z povahy své za sebou uve
aueb která učiňrem jest věh hlavni'."

462

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

tarže

l-ra

paratakt., ale bližšie se odohrávajú v r. č. 1

hypotakt. spojiti' = tak, že

K. Svob., Parataxe a hypotaxe ... , 252

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

učině

malen 22, tarbat 22

"an ferdne"
"pelle vsho analogii"
8 div 22"

opid. 22 bezmal
22 bezmal

BVčs 272

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

učiněné vety

s. že

taž že

taž - že 1

opd. toliž - že

to - že

tažy - že

aj.

BVCJ 278-279

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

fak - že so daß

Tak veliči smrad, že jim z toho až těžko
šlo. Vrat. cest.

Na svatčinu náš za stůl s sebou zasadili,
fak že sme na ni arci přestati
mohli. Har.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
J9 IV 543 ✓

tež Byl. předem.

tak - že

Když učitel s přítomnou jako srovnání se děje,
ano předcházi: tak, so - daß

Hlas [jinaa bez starých dokladů]

Jg V 832

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

že ušlech

takový' - že hudeb

tah, melice - že Let Troj

tah - že Vel, Rn, Snt, Zyg

tah - že Pass

tak - že by Let Troj

že by kon

takový' - že by koc

40
462-463

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Učitelova' učka

div-ě

„Časem ztratilo slovo div větou platnost a stalo
se spole s následující slojou vyzdvíženou učitelu,
Sty' g učem katal“

1 B. vezadyt' samote' div

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BKis 272

div, že

„nemí proč vyhlásivati omu vazbu za chybnou“

„Avšak ... vazba beze sp. že jest jadrnější a
daleko obecnější.“

Brus 17 78

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

at^v, v starodávku j-e nech(t)^v

„Tento typ souvětí je na přechodu mezi
parataxi a hypotaxí; je formálně stavěna
má blízkost k parataxi.“

BVČS 298

MORAVSKÉ
ŽEMSKÉ
MUZEUM

nechaj(t'), nech(t') účel

"v starých dokladech, v nichž asi ještě promíšelo
něco z platnosti imperativní, není účelový význam
jednoznačný (spíše fronta vztah podmětné
připustlivý)"

česky později účel "jasně"
"jazyk dal přednost slovesu a kopule vztah
s at"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BVčs 300

at

6 V staré části však at původně imperativem
částice nebylo; tato funkce se u něho rozvinula
nejméně sekundárně, užití at v souvětí je starší,
takže z hlediska etymologie jde právě o spojku at 4

BVčs

170

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

at // recht

Vedle at stavalo se imperativní částí recht
(srov. J. Gebauer, hist. mluvnické IV, 560), a to ve větách
samostatných ...; do ~~základních~~ vět obsahových
nepromíšlo, pouze do vět účelových ... Zastaralou
recht jako imperativní částí recht at
spadá až do nové částky. 4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BVČS 170

at v eubl. forice

„zasazens felne, vierlich nachgesetzt“

jin at rozrazi' solf &

Zelni at se zacinaji Lad so Ben

J9

I

28

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

at^v

fráklad zariásen' v syntakt. l-ré

syntakt. foralka fráchodná u vet. predmetných /
jama' hypotaxe v prípadom užití účelových

K. Svoboda, Parataxe a hypotaxe..., 248-9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aby, by u'cél.

součást "oudicronálu"

"v nejstarších textech" aby / by vedle sebe "

"časem by ustupuje před zřetelnějším a výraznějším
aby a do doby nové se udržuje jen jako řídký
archaismus "

BKčs 300

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aby u'čelové

aby, damit, daß, ut causal, bildet so wie
by, eigentlich das Conjunctiv: aby přešel,
damit er komme.

Dobr. Lehrgb. 1819 269

snov. i. Ausf. Lehrgb. 1809 352

MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MÚZEUM

aby

"K významnému účelu, neb omylu; neboť účel
ještě něco budoucího, a proto vezítel
quo; ud, damit, auf daß, um

V, Klat, Br, Leg rkp, Pass, Ben, Com

Učíte v fortivost, abyste na ve^{ve}
Sralovali Br MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Jg I 4

aby u'il

aly Flav, Br, Cap, Sued, Pass

foto - aly Pass

na to - aly Pass, Br

LiE 460-1 →

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

proto aby (ne)

Jg I 5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

na tom, ab

418 - 419

o to, na to, toho ap., ab

419 - 422

F. J.

|| —, by || —, Etrady
jak by

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ne (proto) - by
forděři ne (proto) - ze by

vyprávění
forděři u popelce

BVas 291

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

foto - alb

foto jemu na svet, abych atd. Br. Jan 18, 37

Jg III 710

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aby, by účel
s odkaz. vgraz ve větě -> dle: foto(2), na to,
z toho, z tomu

SVČS 301

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

K tomu cíti

K tomu cíti svěřovali, aby ... Br na Job

Jg I 234

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

2 Tomu Souci

To pak všechno slo 2 Tomu Souci, aby se učili

Rožm o Sáz do

2 Tomu učili a Souci

Em

ru desu Behufe D

Jg II 116

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

učel

Beschaffenheit, Absicht

aby, tak aby, ~~foto aby~~, ~~že~~, tak že

Touša Bötter. Sp. 1782 379

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

$by = ay$, damit

D, Ros, Rep Kr,

Jg I 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

by w'ail

Rozmanitost B 76 fosta pon.

— u — 7 717 autepou

Soob Saw

92

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

by účel.

des "muz. 1. popř. archaické"
" "
dostad z Hory

BVčs 297

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

u'čelocce' ucty
aby // by

arch. by "zámek vatačovice"⁴
občas se vyskytuje

Ston 174

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

by u'edl.

Řidce u Týla

notářskou v firmě [redacted]

Gr. Týl

331

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

by - však

By uskup had, však jedem uenapusti' Har.

Jg I 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

~~1717~~

byť

com: wenn gleich, wenn auch, obschon
etn: ʒuamʒuam, licet

Touza WB 70

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

byť conj wenn

byť pak, byť i wenn auch

Jg I 211

[bez dohladu]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

byť prapust.

byť cívil lepsi' než lytby cívil
lyk cívil, ly cívil než lyt lyk cívil

29 č. 17, 1843, 408 lyk

svoboda. 93

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

byť^u

řipousta^u

„(přemartily: byťby)“

Uněš 257

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

by = byt by, ungleich, obgleich

concessio.

by i - předce V.

by i Jel Petr, V,

byt i - však Br

byt i sības DG 226

by - tedy Br

byt i v. předce Br. 2

J9 I 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

by (f) podm. frust.

neby by i

neby by (f) - val

tež a by !

dodnes: by jen pro 3. os. E

" v starším jazyce nemáme v podm. frust. významu

by i by, ^{zde} tedy ^{zde} dodnes základním výrazem

by i by, ^{pozit.}

po obrození se navíc rozšířilo a by, a by, a podle
uho tež a by

BVčs 326-7

aby ... } prýst.
by(t^v) } by^v pak
ve věte hlav. všah, všah fřidce
ut, etiamsi, licet
gesetzt auch daß, wenn auch, wenn gleich

alj Jg (2x)

aby pak - všah fřidce Cap

by uudr

by^v Br, Háj

by^v - všah Kom

by^v i - všah Br

by^v i Br

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zi 477-478

lyt

Do. pive', fo dlouhe' plavici' (lyt i větrem dobrý))
nechutnostvi' sotva ujde Com jan

Jg I 206

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

by, "občasný" list předst.
Edly

list i V. br.

by Koum

by i - předce B. br.

Hall Soudní 79
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

a byt^v(by) vztč. fodm. (= byt^vi)

v Jla bojné zvl. v 30. letech

Gr Jyl 373

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

2. seznam
Súmeny

byť^v by (i)

mesto byť^v (i)

"nemí ... správné"
"

"Byť^v nemí nič iné, než »by«, & užívajú sa
dalo dŕžanie »t«".

Brus M 70

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

byť (výstup podu.)

preovence št' mala'

hojue : a št'

$\frac{a}{b}$
 $\frac{b}{c}$
 $\frac{c}{d}$

[$\frac{a}{b}$ mají platnost z důkazní části]

část s End. předěsí ve vlast. číselnosti

Stron 189-190

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

gt^u ^{report.} + ind.
"opedivete"

gt^u i Judy '31
Svoboda 93

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM.

byť^v (i) fupust. „casto“⁴

jaká součást land. fustom

byť Rozma. - D '19

byť i - Hyllos '20

byť ani Jindy '31

svob. soust 93

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

byl^v (i) fůřpust.

meⁿe cars^o jako součást Lond. univ.

byl^v také Rozm. - R 22

byl^v i Rozm. - P 29

Sub sam 93

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

byť by přepust. "widra"

byť by tam Hyllos 221

byť bych i jindy 231

Soob Saw-93

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud[?] - (a) neb (o)

za obroz. jme "uvedy na rozfacelu, zda jde
o vlastni vztah zlycovaci ci libovolnosti"

"uvedy tu prave' zaroven v'suuvov'
odstih nepistoty, ~~moznosti~~ suad, suad
foto, ze "

do konce 1/2 19. st. pro vlast. vztah zlycovaci'

bud[?] - nebo

pro libovolnost ab - nebo

Jrtyl 304-5

vyluč. s oddělením libovolnosti

bežně { bud' - bud' jen opod. at' - nebo
bud' - nebo

doul. budsi - budsi Havelbor
Tyl

budiž - aue MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Grefl, K fonetickému diferenciaci...
112

at - nebo
necht - nebo

„nevyjadruje neslučitelnost dvou obsahů,
nikdy jejich libovolnost“

jaká selet má povahu vztávané posloupnosti

JrTyl 300

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud'

ustupuje z libovolnosti typu zlati souvisejí
a během první poloviny minulého století v něm
zele vstříci dvěma dvojice necht - nebo,
at - nebo

Průhl 233

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

at^v - nebo

Dobr. ani Jg at^v v souv. vyluč. ještě nezadány.
" Tato soustava pronikla do spis. j-a asi z žive'
reči a z fordejn (pro zlidověni spis. j-a od
30. let XIX. stol.)"

Bauer, Voj vyluč. souv. v der.
Sla 24, 397

MORAVSKÉ
MUZEUM

nicht (apneko) libovod.

od sameho zač. 19. stol.

nidsi' uže bud'-nebo, carkesi' uže at'-nebo

~~at'~~ sem frontals postupně, až když obe ruce
ve spojení se slovesem mají platinosti ofspanch
impf.

Gr J 310

at' (apneko)
nicht-

od fol. 30. let u Tyla
na konci 40. let už pravidlem

[nidsi'-nebo]

dostad na úpravu: bud'-bud' > nicht'-nebo

f. 311-2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

at^v - či

„nemlá' dyba“

nespr. at^v je to pravda či není“

spr. } ————— , at^v není
nebo ne

Kebrle, O sprav. a nesprav. užívání
spojky „či“, NR 24, 240, 234

X Haller: NR spojení at^v či nikdy za dyba
nefořlá'dala

at^v - či

"nemla' dyba"

nespr. at^v je to pravda či není^v

spr. } —————, at^v není
nebo ne

Kebrle, O sprav. a nesprav. užívání
spojky "či", NR 24, 240, 234

X Haller: NR spojení at^v či nikdy za dyba^v
nefosla'dala

at^v - nebo zvlášť eventualit^v
běžná dvojice

frončalka i část necht^v

je však silně omezena, jako udr. j-ov^v v Zvorn. Her.

Ston 104

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

meda

Haf

lid. "

Koll

Tob ŠK

99

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

necht^v + indikativ - für jetzt.

Koc, Preff, necht garoli Kou

48
X12

481

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

necht je tač se Br

- vřak Koum
- vřak foto Koum
- foto Vel

früher.
Licht
es mag sein
zugegeben daß

ZL

481

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{nech}
necht, nechat, nechz, nechzť ...

recept 3. os.

nech

Ohlas, Com Las,

nech - však proto Petr

nech třeba Com Lab

pro necht ... koncesion

nejsem doulad

29 II 666

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

at x recht

at ist befehligte recht larenschaftlich

Polh Böhm. Ges. 1783 1129

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Opisany' rozkazovací způsob

Také se časem rozkazovací přítomným časem
oznamová jeho způsobu dosazuje, a sice
pomocným slovkem at, uedi.

Kampel'a Bechořovam Pba 1842 110

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aš^v, ašsi^v foden. frípust.

až v době nové
v starším j-e opid.

BVčs 324

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

at - für probavit

At steht im Anfange des Satzes. für wögen
und deutet an, daß ein Unterschied nicht
zu sagen habe, dabei wird genm des
Zeitwort wiederholt;

Zur Böhmer Sprachlehre 1842 160
1846 148

MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM

^(a)
necht foder. s ofsaním iupst.

opd. nech
nejčastěji za obroz.

ofis s at r i-e 1/2 19. st. postei fonderne n'ichy

u Tyla zem. v 30. letech je ofis s necht bezneofsi

neč ofis s at

Jrjzl 374-5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

opany' iupst. s at^v
necht^v eventualit.

žádné doklady ze starší doby
za obroz. čarějví necht^v, fordeji fivla'dlo

dues se forituje at^v spise za součást at^v
dvojite' spoz^v at^v - nebo než za součást
iupst.

BVČS 100

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

impt. uetj foctm. fr̄pust̄rove'

častop̄i' uetj foctm̄ur̄ove'

typ uetj z̄ivj', v dal̄šim v̄lozi uetjup̄je

impt. s̄pouueh̄. s̄ba bud'

bud' (to), že

nechaj at', nechaj/z̄it', nechat', necht'

vyjadrovalo uetj s̄pouueh̄. s̄ba. v̄znamem, že jde
o pouh̄j̄ předfoctm̄, fr̄pust̄ov̄i' uetjcho
p̄lleralo v čast̄i, uetjvala f̄uncte s̄pouueh̄

necht' jest tak že

BNČs 323-324

užívá podruhu příslovkové

obohobost nepřiznává, za ně se ještě děj skutečnou

učí: vytkne se drajmu obohobost i Edyž
i (am) Edyž
lyt

vyjádří se, že se hlavní děj skutečnou
za libovolných podmínek at + drajmu (drajmu.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
se vřob. významem
ustálený výraz vřob. plat.
užití (obvykle impf.)
spojením
at-uebo, at-at

BNČ 322-323

impt. ve funkci fůpustky

Die gebietende Art wird auch gebraucht,
wenn man etwas sagt: Dělej co dělej...
Budte oni kemy aneb muži...

Truka Theor. Pract. Lehrb. I 1832 44

MORAVSKÉ
ŽEMSKÉ
MUZEUM

krypt. říjnov.

neprábelim bozi'm, dar se jim podle vite pepik
neb uedar, isoco se ve zle' obraci

V: Br:

ned - fiedc Cel
at^v - at^v kamaryt

Hattrow letur 79

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

"imperátor ... fřipoutáací"

Chťej ty neb nechťej; budet' o fofej rolovat.

Let Troj "Spřob rozlučovací"

Bud' jak bud' foběhuu. Bz

"Spřob všeobecne' možuosti z více věcí"

MORAVSKÉCIUMOSTI' 4

ZEMSKÉ

MUZEUM

Zi 8 625

inšt. vyjadrujeť ľubovolnosť eventualit 4

rejmársky choděj uelb) uelkšej
anub(o.)

BVčs 97

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

imperativ v concessivni funkciji

Der Imperativ vertritt in den Sätzen des Zuges
auch den concessiv: chleč neb nechleč, du
magst wollen oder nicht wollen; wozmi kde
wozmi; dečey co dečey, du magst machen, was
du willst; bud'te oní Va'ni neb chlapi.

Tabr. Auf. Lehrg. 1809 341
Lehrg. 1819 259

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

budiž, budtež // bud, budte

Klad' častěji budiž, budtež nežli bud,
budte; poněvadž ono hléž a dě-
kladněž gest.

Kyela Nejvyššího
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Mluv. čís. 1830 114

impetrací veš jedin. přejist.

libovolnost připouštěných podmínek

buď zveskobečující zájem. (fršl.), nebo vyhledávací

spojení (nebo, leč-nebo, leč-leč, libo-libo,

BVčs 325

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

inpt.

záchazej s bezbožnými jás Eda chce Br

bud' heptmanem Edažoli budu všebr

cožoli mluo já' Stal

Liš 489

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Impf. podm. rozluč.

= sive - sive; mag er nun - oder er mag - oder
sei es daß - oder

chtějme neb nechtějme Háj [i fine' typy hvoz neb brus
dar' se neb uedar' Br]
Br

Sved, Br, kudar, Háj, Pass

Impf + řiz' (ř)

řiz' par chkej se namu neb nechtěj. Cap
Br, St Sal, Pass

22 473-474

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud', bud' si

= (es sei) :

bud' si bohatý, přeč mu to nepomůže.

Tomášek Čes. ulov. 1850 218

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

buďto slc = ačto, obglech

král bítí pánovyh, buďto dost
odpornyh Baiz ~~48~~ 48

J. T. 197

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Citát

bud', bud' ;
bud', nebo
nebo', neb

V 272

3) [úsudky] odličné (disjunctiv.), rozpo-
né, kdežto předmětu geden ze dvou
nebo více úsudků se dáwa'. k pozná'ij
gram ze slovoček: Bud', bud' ; bud', nebo ;
nebo, neb ; a t. d. čamel gest bud' pod-
wedenj, nebo sám podwodnjik. Líme
bud' rowná, bud' křiwa' gest.
Sic krok II/y 1831 559-560

bud, anebo, čili

vylučovací
(citát)

X 242

W odličěné'm úsudku obaplně se představy
ustanowují; wyná'sogjice a vyplňugjice
pospolu obrátěk, a slugj členy odličěné'
nebo odličěnci (membra disjuncta:); grance
w čistěné sloví: bud, nebo čili znamenány.

Marek, Log. 1820, 63-4

žal. f. l. 1844, 90

bud'
bud'to
neb
nebo

}...

bud'
bud'to
neb
nebo
aneb
anebo

} entweder

...
oder

Zur

Böhm.

MORAVSKÉ
Jazykoveda
ZEMSKÉ
MUZEUM

1842 157
1846 145

rozhodovací spozky

Rozdělení: bud' bud⁷, bud⁷, a neb
dilem, jedná k

Kyselá hejnovějši. ul. č. 1830 77

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

rozlučovací spojky

Die Zertheilende

neb, nebo, aneb, anebo

bud', bud'to

bud', bud'to

nebožto

ci, cili

nez, nežli

pakli

es seze

entweder

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

als

Falls ~~aber~~ aber

Pohl Böhm. Gram. 178.3 188

disjunctiva

neb, nebo, aneb, anebo

nebo-liž to sive
ci, cili vel
než, nežli quam

Dolzal Gramm. 1776 129

+ bud, budto

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
pabli kna Čechodčnost 1672 24/6

disjunctivae

neb, nebo, aneb, anebo, buď, buďto

nebo i zto

sive

či, čili

než, nežli quam

pakli quodsi ...

Rosa Čelovečová 1672 246

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUSEUM

disjunctiva

neb, nebo, aneb, anebo, buď, buďto,
zde-li, zdaleč, či, čili

Nudoz. Gramm. Bohem. 1603 75a

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Souveti' ylcio'vaci'

a) "v užitém smyslu" $\frac{\text{bud}'}{\text{aneb(o)} - \text{aneb(o)}} \frac{\text{nebo}}{\text{(a)nebo}}$

b) "družba' veta ypadružje, co je zlo dlebedrem
reflexem toho, co se křá' ve vete froni
(vznamové je bláhe' v'clonje veta'm s ah' ve)"
nebo, jnad, sice

c) "nezjadřuj' veslci' telu'st, vybř' li boovolnost
dvoe obsahi: muže platit' jeden nebo druhé"

"le boovolnost
nebo krajni' fu-
paly" 394

"uživa' se jich jako čá'stí sblížje'si' le souveti'
"yjadřuj' v veta' bud' yčlenou f'odulára uvedení
krajni'ch f'ujadi, nebo rozložení' soukromého pojmu-
vaku' v čá'stí, yčt' čá'stí" at - nebo

Bauer, Křov' ylcio' souv. v'cl. Sla 24, 55, 390-7

spojky rozlučitelné oelgorovaci“

anebo

amb - amb

bud⁷ - bud⁷

ci - cili

sic , jinak

Hatt Grovulust

MORAVSKÉ
ZENSKÉ
MUZEUM

zvlášť souvětí^v taz. v Zátklem

čili - nebo // nebo
~~čili~~ li - nebo

možno, že se tu uplatnil vliv
"latinské předlohy"

aut ve spojeních tazacích
i ve tazacích

BVč's 96

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vyluč. jednoduché spojky u Sab.

aneb nejfrekventovanější 110

anebo omezeno na větě interogativ. nebo impř. }
charakteru v dialogích } 111
má oporu v $f-e$ běžné mluveněm

nebo hlavně ve větách tázacích v dialogích }
"důsledek nepřímé požadavku vyloučeného ve větě" } 112
předcházející

neb je jako vylučovací spojka ve větě }
čís. // nejfrekventovanější čís. x archaickejší charakter } 113
v obz.

Nov Spoj Sab 110-3

entweder - oder

= aneb(o) - aneb(o)
bud' (bud'to) - bud' (bud'to)
bud' (bud'to) - neb (nebo, aneb, anebo)

Burian Lehb. 1843 333-334

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

olažy, rozlučite', rozlučovací, dvojite'

- li(z), zdaž - či ne - li - či ne us.

- ciliwic - li - ciliwic

Flav, Lom, Jg

Zg. 397

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aneb vyluč.

Části než dnes

nem' už téměř doložena u ker.

Ston 103

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vybr.

aneb - aneb

nebo - nebo

v obor. obecně rozšířena

Grefl, K podstatě české diferenciace ... ,

112

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

anebo disjunct. aut, oder

DG 228, 354, V

Jg I 15

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

rychl. x důvod.

v souv. ryhlovacích gly velmi časté opakování spojky
a v ušlech. paměti. (tak už v ušlech. frázích 5. st. a
ještě více v textech fordejských) se dávala přednost
spojce aneb(o) (alespoň v ušlech. větech...)
Samotné neb(o) má pak v souvětí i ve funkci
navazovací obvykle význam důvodový. "

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

BVčs 92

anebo - anebo, aneb - aneb aut - aut, vel - vel,
entweder - oder

aneb - aneb

Br, DG 358, V

anebo - anebo

Záv, Com

anebo^v - aneb

Anebo^v tedy porovnání přátelského kládte ... aneb
gděte Su právu. Com jom 657

J9 I 15

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vyluč.

u Týla v 30. l. čárky! amb(o) - amb(o) ...
| během 40. let v Týlu! proze vyzna!

pro Týl 302-3

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aneb - aneb

silni archaická - z Cěl

BVcs 90

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aneb

"některá toho slova A neb nemete užívatí, Sd^z
řkou Aneb zlořčených a nebo požehnaných, Pěje
Budo zlořčených a nebo požehnaných."

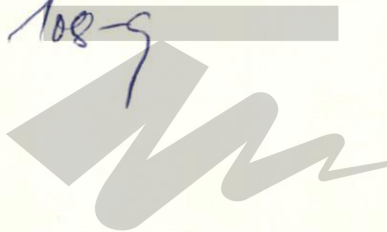
Blah 321

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

aneb - aneb u Sab.

dolož. jen při vyhledávání českých

uod Spj Sab 108-9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zluč.

aneb(o)(t)
neb(o)(t)

neboli(to)
aneboli(to)

aneboli zto Jb. S. II 528

"v památkách, zejm. právních"
"větinou o spojení čtenářů"

BVčs 91

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud^v, bud^{to} conj.

Touša WB 66

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud', -to, -ze

"I po příchodu ve spojení zůstávalo bud', bud'to, bud'ze
omezeno na vylučovací vztah s odstupem libovol-
nosti. Teprve během dalších staletí proměnilo
se do vyluč. vztahu s odstupem veslučitelství, a to
... nejprve ve spojeních čbuzých."

BVcš 100

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud' vyhled' spojka (eventualit.)

"... frimena bud' ve spojku probihala dlouho
a uvela, jak se zda, jeste plne dohoucena
ani v 16. stol. "

SKS 100

vzalead zmeiny inpt. bud' ve spojku

99-100

MOŘAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud(to) zluč.
+ 2e

průvodně pro "libovolnost" nebo "drajní přepady"
inapt. → sfojca
→ do ostat. zluč. souveti (proces začal
v 16.-17. stol.,
dovršil se v 18. st.)

Bauer, Proj. zluč. souv. v obř., sle
21, 255, 395-6

riapt. bud' eventualit.

bud' - bud' Mast Unus, Cest Pref

bud' - neb OseB

bud'te - anebo Skit Laz

bud' - neb - aneb Rad Zem (V⁴/₆)

bud' - nebli Tradl S

bud' - bud'te - neb Blah NZ

atd.

BVCS 98

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud[?] - bud[?]

bud^{to} - bud^{to}

bud^{že} - bud[?]

bud[?] - aneb

bud^{to} - aneb

bud[?] - neb

sive - sive

es sei - oder

~~bud^{to} - aneb~~
"Když se z věcem hledí, stává se v skutku přichoditi.
a častěji ofěhorati mohou"

bud^{to} - aneb Br

bud^{to} ži - aneb ži Uel

bud[?] - neb Br

bud^{že} - bud[?] Br

bud[?] - nebo Br

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
bud[?] - bud[?] Kou

Ziž 566

bud[?], bud^{to} conj. - es sei, entweder
"sequitur in apodosis" bud[?], bud^{to},
aut neb, nebo, aneb, anebo⁴
entweder - oder; sive - sive, vel - vel,
aut - aut

bud[?] - bud[?] los bud[?] umě, bud[?] přátelům vlasti se hrdí. Har

bud[?] - neb J9, Žer rep

bud[?] - anebo los

bud[?] libo - aneb žil Vg 14.7

bud^{to} - bud^{to} J9

bud^{to} - aneb J9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

J9 I 197

budže - budže podm. vyluč.

Cap, Br, Kou

budže - anebo

Br
budžeby - neb

Cap

budže - anebo
J. Dyk

Zl 474

f. urc. slo

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud' - bud'... zvlášť
(to) (to)

analogicky podle uěbs - uěbs ... 1

v 30. l. ualžovala spjsta Luž. zabarvením a
zřetelně vstupovala

zvl. u mladších autorů "jen ueluní vzácné"

"byla rídka", jen v jeho prostředím"
během 30. let přetvářel j' užívat

> bud' - (a)uěbs
(to)

viz úpravy v Sebi. spisech 1844

Jiř 305-7

vyhlášení 1872

Kampelík wa'di:

bud' - bud', bud' - aneb, bud' - anebo,
bud' to - neb, bud' to - nebo

Kampelík Cechůvan 1872 153

MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM

bud' - aneb ...

Bauer uvádí až z Kou : bud' - neb

Vývoj yhu. souv. v dis. Sla 24, 35, 393

"skutečné rozdělení sfery bud' v našem typu souvoti
yhuovacího spadá až do nové spis. čítky"

f. 393

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

vylučovací spoj. prostředky u Sab.

bud - bud nejfrekvencovanější
až do konce Sab-ovz tvorby } 107
" " - bud
"Enizim", absence v publ. 2. obd.

bud (- bud) - aneb o malo méně frekvencovaná
(- aneb) (100:71)
"Ch pouze spisovný" } 108

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud - neb opid. "Enizim"
bud (to) - anebo "blíže k běžně užívanému"

bud - či (li) až. jen v j-e Čech, archaický až 109
nov spoj Sab

bud(fo) - nebo
bud'(fo) - aneb(fo)

„pozvolna ztrácely významovú odlišťu libovolnosti
a pronikaly do sféry čistě vylučovací“
„v čten. užiti' dochazelo k tomu přechodu od 16. stol.“

bud - nebo Cestř. Pref 2x
bud' - aneb Háj

„v souveti' rozději“

bud - nebo
bud' - neb

LIBOVOLNOST
KRAJSKÉ
MUZEUM

ZIESEL - význam libovolnosti
Jg 183 ze 17. stol.
Faké' Dobs. Ausf. 1836 - důsledky
pro libovolnost

B Včs 92-93

bed^v - bed^v zhlac.

spise na vyjadreni eventualit
vitrinou pro spjeni clenskem

Stron 104

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud³ (bud²to) - aneb(6) = anebo - anebo

bud³ - aneb Com lab, Pr. měst. C 27

bud²to - aneb Pr. měst. C.

bud³ - aneb - aneb - 4 -

Jg I 15

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud[→] libovol. — (kruhy)

části fronty ještě původ. ruzt. platnost

// budiz & fodmest v sg.

budkz — v — v pl.

Průl 309

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud^žto - bud^žto

= sive - sive

zaznamenalos už u Philomathese

Blah 135

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud⁷ (puklo) zhlai.

* bud⁷ sem formiklo z typu libovolnostu do 42
vešdy ve století sedmáctém⁷

[dohlady jen na bud⁷ - aneb(0)] |

[u gla jen dohlady bud⁷ - anebo
-u - nebo]

v 40. letech ma tjl dvojici bud⁷ - nebo
fravidlem
MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM

Jr tjl 303-304

bed^v - bed^l
(a)nebo(t^v) - (a)nebo(t^l) z^luo

4 Tyla mizeji' od souce 30. let

Prepl, k j-ove^v ystavbe... 138

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

rozbučující spojky (disjunctivae)

Trennennde:

buč² - buč², buč², buč²to (buč²to) - aneb, ...
212

nejedlý

Böhm. Gram. 1854

299

MORAVSKÉ

1809

282

ZEMSKÉ

1830

219

MUZEUM

bud' - nebo

„definitivní převládání dvojice bud' - nebo v souvislosti
zlučovacím se projevuje v zatažené předložce zlučovací
dvojice (a) nebo (t) - (a) nebo (t)“

Jr Tyl 233

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud^v z^v - aueb „disjunctive“
lych vln

bud^v z^v - bud^v Berg etc.

Jg V 832

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud' zě - neb es sei daß - oder
sequente enunciatione

bud'(to) zě - anebo(f) Ros

bud'to zě - nebo - anebo DG

Skaly bud' zě vyhlédají, neb se Egypt' Company.

Jg I 197

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud zě - neb ~~zě~~ [uzal'ezí' va tom]

Hrom bud zě jest pali'ci, neb
rozkaž'ej'ci, v olamžemí se rozfrcha'.

Com Jan

JJ I 197

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

bud' ve spojení se sloužil přísudkem

"Takové případy se čirě v XVII. stol."

"Kritiku však se bud' nespojovalo se slovesem finis,
rychlá spojení že a zeslovačovalo se často slovesem
to"

bud'že - bud'že Cest. Pref., Bibl. Kral

bud'to že - bud'to že Blah. NZ

bud'že - bud'že Bibl. Kral

BVC's 100

bud[?] - nebo
bud[?] - bud[?] libovol.

[ke[?] bud[?]ze - aneb]

[bud[?]ze - bud[?]ze
bud[?]to - bud[?]to]

gr 307-8

gr v 30. p. ještě je pravdělem :

bud[?] - aneb, bud[?]to - bud[?]to, bud[?]ze - bud[?]ze
bud[?]to - aneb, bud[?] - nebo, bud[?]si - bud[?],
bud[?]si - bud[?]si

f. 309-310

bud' ze

mögen, sive, seu

" bud' ze jikne neb fajeme "

wir mögen essen oder trinken

sive edamus, sive (seu) bibamus

Touza Wb

66
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

es sei daß - oder

brüder - neb (neb)

Brunn Lehb. 1843 336

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

budže - aneb

budže - aneb:

budže se frizma, anebo neprizma

Toumčok 1850 218

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ci

"...vzádati spojení 'ci' tam, kde na rozhodnutí
nezáleší..., bylo by zcela nesprávné a proti
duchu jazyka českého..."

doporučení : ten ~~ci~~ ome
dříve ~~ci~~ rozdělit

Kebrle, O správn. a nesprávn. užívání spoj.
'ci', NR 21, 74, 233

MORAVSKÝ
ZEMSKÝ
MUZEUM

ci

[Přibuznost s Edo, co, ci]

"převod složený "ci" ukazuje zcela jasně, že se ji
má užívat, jenom Edy se táčeme, pod, ve
veřejně tažacích"

Kebrle, O správ. a nespráv. užívání složí
"ci", NR 24, 25, 233

"uodní" záležá v nespráv. užívání "fe" "fe" "ne"
složí "ci", foto "ci" "ci" "ci", časem formice"

f. 234

Haller: "nesprávně se klade ve výrazech rozhodovacích (užili
/".

Ci ne vylic. otaz.

ne vstahu veř. nebo člen.

i v obřadech připravených. Z uctavacím veřakem
v nichž se zpravidla předobřadová uctívá
adresátova

Stran 105-6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Či zluč. v uadnoť. úho. v sab.

veta tazaci' - "vlastně polemika s nevyrovnanou, ale
možnou eventualitou jinou"

"efiřsa fřbřuře' přodchazeřici' vřtř, unřdeřici' tuto nevy-
slovenou jinou možnořt'"

ve vřtř s Či hojně sba zařičici' myřtlem', domřvřvalm'
se, nřřřem', u myřl ...

řmřřem' na dialoř

v publicitice "speciřal' "On afeloz'"
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

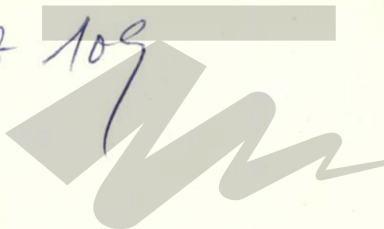
Zda ... ? Či ... ? jen ojed.

Nov Souv Souv 126-7

ci - ci řez. vyhled.

archaismus (jen v 1-e Čechy)

Nov Spoj. Sab 109

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

č̣i - č̣i

č̣i je ranní slunce zakrývá, č̣i je v poledne
chladi' skruve', ob - ob (Ráj 7, 169)

JJ I 292

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

či(li)

„za novější doby“

„Sdíleť druhému na vůli dáváme z více jmen
jedné a též věci to aneb ono si zvoliti.“

sen, oden

Z 18 565

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

č^hi(li) = ano, nebo snad, aber

— kaj^hica' č^hi neraj^hica', ž^hide' č^hi Turci (Stele stvoř přední)
Lom, Tomis (v starce), Cyr

č^hili:

... snad žes toho nemohl, č^hiti nechtěl učim ti z zavisť
(Solf 2 22)

Kram, Br

Jg I 292

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ci(li) taz. yluč.

za obrozem' jistě bčizne, raste i v juže Tylone /
sítě vsak frouka' sjažka(a)nebo

v zdviže' otažce [anebo-li] [aneb-li]

faké u Tyla /

u nebo úprava z r. 1844 ci > nebo

Jr Tyl 312-4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Cij. čili

v stč. "jeu v závislosti obaroků zhlavování";
"jinač obsahové věty šaraci neuvozovaly"

BVčs 156

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Čili yluř. v nadmet. útv. u lab.

ve větách tabacích - a elipsou prodecharořici vly

sjed. v 1. obd. 5-ový tvorly

Nov Sours Sours 126-7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Čili vyluč.

* Jen opidivně se u nás čili užilo tažací par-
tikle či; tu však nemůžeme pro staré období
považovat za skutečný výrazní prostředek vylučo-
vacího vztahu. "

"Protože mezi dvěma souvisejícími obažkami zjistit je velmi často

BVČs 94-95

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ
MUZEUM

vztah vyluč. začala se partikule původně tažací chápat
jako vyjádření tohoto vztahu - stávala se vylučovací spojkou."

Čili disjunkční.

„jeu při vyluč. spojení obřech zřít.“

„obřky doplň. se spojovaly - stejně jako ve h. nebaraci-
spojen nebo“

BVčs 95

„Vpravené rozlišení vyluč. obřech nebaracích a tázacích
až do nové doby; od obřzení je však čili, či
jako prostředek spřizní stále více zatačováno. V mnohých
pečlivých případech anebo, nebo již dříve;“

přihl. z k. Inter
BVčs 96

domiz ne-

Domiz se resuscituje, máme ho znovu.

Jung

50
28 452

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Louiz
= a2

J. V. Kamaryt 197 (1813)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jak(2) = acoli, obglach, so, ut

Jak~~o~~ tich gl, vsem na vojnu vstati
kral. Dal

Jg I 563

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jak ve funkci 'firman'ove'

jak - fiedce

Rozm. - M 718

Rozm. - R 222

Stob Souv 114

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jaboň - přece přifust

ojed.

Ston 177

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jakkoli/v/ěh
jaččoli/v/ěh
jakž padě čoli

Concessive = ač, ač čoli, suam suam, licet, wie wohl, obgleich
jakkoli - O Har, Com Jan, DG 356, W pol,
jakkoliv - však los [redacted]

jakž padě čoli roač
jaččoli Byl, D

79 I 564

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jařholi (wěš)

s. ačřoli

Touša Wb

187

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obgkeit

= gakkoli (gakkoliw)

Burian

Lehrb.

1843

338

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jarroli přepust.

Samer je označuji jako archeologem v dnešním
pazce

BKčs 328

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

kak/0/ž/ → jak/0/ž/ žoli frůpust

udržely se do první fol. 15. stol., potom rychle
ustupují

v pozdějších textech je vřede jakž žoli/věž/
samotné jakž frůpust. fundei nemělo
v afodori stáva většinou ca/věž

ŽVčs 331

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jad - však Legkat

jařoř - akersak lued

jařz - však Pass

jařoli kom jařoli - však kom

jařoli (~~pas~~) Pas

— — — — — předce Pye

jařolivěk - však froto Hdj

„Zpravdla se Zladou“ „fri juwech

fridavničk⁴

22 479

frügest.

Guanguan

Guauvis

wenn gleich

obgleich

so sehr auch

wie wohl

wie sehr auch

obgleich noch so

sehr

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jaří roli

Jaří jist pad roli; viděti ualce, zě
V pol

Jg II 102

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Met was at the Fong
Museum in P. V. 102

jablčole // jablčole f. p. p. p.

v nové spis. cestov. j. d. d. z. u. i. h.
- Solov je f. d. d. , st. j. u. z. u. a. l. a

BVčs 331

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jar(z)roliv frůpust.

rychle u Dyla vstupuje. Příklad jarroliv
→ acroliv v Sebr. spisech 1844

Geff. K j-ové vystavě... 138

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

paroli přejst.

ulze fvařovat až do sklouku 30. let
za suzení

Průl 378

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jaččolip) ^{vel} přejst. - předce
jačč(rolip)

v 30-l. převládá u Tyla jaččolip nad áččolip.
hlavně při autofriici vety vedl.

Tyl 380

state výrazněji
načva' pad kužimka zabavení
Tyl se f' udává (uaf) Bramboři v Čičáin

MORAVSKÉ
ZENSKÉ
MUZEUM

1847
Čičáin
uhlík a vadyša
1857

f. 381

grolithy (- fruce)

„bežna' ve vlastni žurnalistice, a sdeh v rozšálené
excerpci z herudovské fejetonů je doložena její
jádrou, v Kálkovské fejetonech pak vůbec
ne“

„našla patrně už v 60. letech vrasné sušivky,
archaického zabarvení“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Stou 187

jeliž = az̄

„archaismus“

(Demofon Filide) sľbil lásku její manželovi
súbrnem odmeniti, jeliž fo svjeh důležitostech
do Aten odsed žet se navratí

Maner, Průtoky 1815, I, 55

Simel, O j-u a. Maner..., LF 50, 23, 26

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jesto příst.
objednávk.

BVos 335

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

je stě v fortpozici - fr^ujeust

wo doch
da doch
ungeachtet (daß)
trotzdem
obgleich

Bz, Sued (4K), Koc

LiD 480

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jesto (wah) ne-

= ohne daß
zu

Br

iii následují ducha svého, jesto wah nic nevideli.

Již u věstí oim se učili sti, jesto nejsou

Br

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Li 482

Br

jesto připust.

nemá op'divná, nemá charakter individuální

dohl. z Hvoř, Kláč, Tyl

Gesl, K podměrné diferenciace ...

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MŮZEUM

jesto

Prüfungsausschuss

„adversative = an, ano, da, doch, cum tamen

Muž při dvoře sloužiti zapověděno jest,
jesto ja' jak v domácních tak i v firefolních
věcech zkušený.

[Urat. cest.]

Jg I. 612

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Edleto junjant.

Jindy '29 I
Hyllos '20 II

svob souw 128

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Ederto přepust.

„Spíše je uvažováno hypoteticky, vztah mezi vitaminy,
neboli fermentovou platnost soumí“
„jak u vět čisté fermentové, tak u vět
fermentové odfermentované“

Stron 186

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

8de/2/10/

význam místní i cizí (část)

11. 5. 1918

Globe publicitce

Stich, Rozpravka... 24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM